

UDK: 373.2.091.12:005.962.131

**ZAMONAVIY MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI
DIREKTORINING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK IMIDJINI
SHAKLLANTIRISH OMILLARI**

Baratova Sh.M. magistrant,
Toshkent shahridagi Puchon Universiteti
Gaynazarova G.A. Ilmiy rahbar, PhD dotsent
Toshkent shahridagi Puchon Universiteti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti zamonaviy direktorining professional imidjini shakllantirishning pedagogik va psixologik jihatlarini ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi. Rahbar imidji nafaqat tashqi ko'rinish, balki boshqaruv uslubi, kommunikativ madaniyati, emotsional intellekti, innovatsion yondashuvi va jamoa bilan ishlash kompetensiyalarini o'z ichiga olishi asoslab beriladi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim islohotlari sharoitida rahbar shaxsining ijtimoiy-psixologik ta'siri va tashkilot imidjiga bo'lgan o'rni ochib beriladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, direktor imidjini shakllantirish tizimli, maqsadli va uzluksiz pedagogik jarayon sifatida tashkil etilishi zarur.*

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, direktor imidji, pedagogik jihatlar, psixologik omillar, boshqaruv kompetensiyasi, emotsional intellekt, liderlik, kommunikativ madaniyat.

Annotation: *This article provides a scientific and theoretical analysis of the pedagogical and psychological aspects of forming the professional image of a modern director of a preschool educational institution. It substantiates that a leader's image encompasses not only external appearance, but also management style, communicative culture, emotional intelligence, innovative approach, and teamwork competencies. Furthermore, the article reveals the*

socio-psychological influence of the director's personality and its role in shaping the institutional image within the context of contemporary educational reforms. The research findings indicate that the formation of a director's image should be organized as a systematic, purposeful, and continuous pedagogical process.

Keywords: *preschool education, director's image, pedagogical aspects, psychological factors, management competence, emotional intelligence, leadership, communicative culture.*

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonlari, axborot oqimining keskin ortishi hamda ta'lim xizmatlari bozorida raqobatning kuchayishi maktabgacha ta'lim tizimida boshqaruv faoliyatiga nisbatan yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining shaxsiy va kasbiy salohiyati muassasa faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy direktor endilikda faqat ma'muriy-buyruqbozlik asosida ish yurituvchi boshqaruvchi emas, balki pedagogik jarayonni strategik rejalashtiruvchi, innovatsion g'oyalarni joriy etuvchi, jamoani umumiy maqsad sari safarbar qila oluvchi lider sifatida faoliyat ko'rsatishi zarur. Shu nuqtai nazardan, direktor imidjini shakllantirish masalasi nafaqat amaliy, balki ilmiy-pedagogik va ijtimoiy-psixologik ahamiyatga ega muammo sifatida e'tirof etiladi.

Ilmiy adabiyotlarda "imidj" tushunchasi shaxs yoki tashkilot haqida jamoatchilik ongida shakllanadigan barqaror, maqsadli va ijtimoiy ahamiyatga ega tasavvurlar majmui sifatida talqin qilinadi. Direktor imidji uning kasbiy kompetensiyasi, boshqaruv madaniyati, axloqiy qadriyatlari, kommunikativ mahorati hamda tashqi ko'rinish uyg'unligida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim muassasasida rahbar shaxsining ijobiy imidji pedagoglar jamoasining motivatsiyasini oshirish, sog'lom psixologik muhitni

shakllantirish va ota-onalar ishonchini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shunday ekan, direktor imidjini yaratish jarayoni tasodifiy emas, balki ilmiy asoslangan, tizimli va uzluksiz ravishda tashkil etilishi lozim bo'lgan murakkab pedagogik-psixologik jarayon hisoblanadi.

Direktor imidjining pedagogik jihatlari uning kasbiy kompetentligi, boshqaruv madaniyati va ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil eta olish qobiliyati bilan belgilanadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbari pedagogik jarayonning nazariy va amaliy asoslarini chuqur bilishi, bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiyani samarali tashkil etishi lozim. Rahbarning pedagogik savodxonligi jamoada metodik birlikni ta'minlaydi, innovatsion faoliyatni rag'batlantiradi va ta'lim sifatining barqaror o'sishiga xizmat qiladi. Zamonaviy direktor nafaqat boshqaruv funksiyalarini bajaradi, balki pedagogik lider sifatida jamoani rivojlantiradi, kasbiy o'sish muhitini yaratadi hamda strategik rejalashtirish va monitoring orqali ta'lim jarayonini takomillashtiradi. Quyidagi jadvalda direktor imidjining asosiy pedagogik komponentlari va ularning mazmuni tizimlashtirilgan.

Direktor imidjining pedagogik komponentlari

№	Pedagogik komponent	Mazmuni	Imidjga ta'siri
1	Pedagogik kompetentlik	Ta'lim-tarbiya jarayonining nazariy asoslarini bilish, yosh psixologiyasi va metodikani chuqur anglash	Rahbarning professional ishonchliligini ta'minlaydi
2	Innovatsion faoliyat	Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy	Muassasaning raqobatbardoshligini oshiradi

		etish, ilgʻor tajribalarni qoʻllash	
3	Metodik ishlarni tashkil etish	Seminar, trening, ichki monitoring va metodik birlashmalar faoliyatini yoʻlga qoʻyish	Jamoadi kasbiy oʻsish muhitini yaratadi
4	Pedagoglarni qoʻllab-quvvatlash	Ragʻbatlantirish, maslahat berish, kasbiy tashabbuslarni qoʻllash	Ijobiy psixologik-pedagogik muhitni shakllantiradi
5	Strategik boshqaruv va monitoring	Rejalashtirish, natijalarni tahlil qilish va baholash tizimini yaratish	Rahbarning nufuzini va boshqaruv samaradorligini oshiradi

Jadvaldan koʻrinib turibdiki, direktor imidji koʻp qirrali pedagogik faoliyat natijasida shakllanadi. Ayniqsa, adolatli va shaffof baholash tizimini joriy etish, ochiq muloqot tamoyiliga amal qilish hamda demokratik boshqaruv uslubini qoʻllash rahbarning ijobiy qiyofasini mustahkamlaydi. Strategik fikrlash va uzluksiz monitoring esa taʼlim jarayonining sifat koʻrsatkichlarini nazorat qilish imkonini beradi.

Shunday qilib, direktor imidjining pedagogik jihatlari tizimli, maqsadli va ilmiy asoslangan boshqaruv faoliyati orqali shakllanadi hamda muassasa rivojlanishining muhim omiliga aylanadi.

Psixologik jihatdan direktor imidji uning shaxsiy fazilatlari va ijtimoiy-psixologik kompetensiyalarida namoyon boʻladi. Direktor imidjining psixologik jihatlari

№	Psixologik komponent	Mazmuni (ilmiy tavsif)	Amaliy namoyon boʻlishi	Imidjga taʼsiri
---	----------------------	------------------------	-------------------------	-----------------

1	Emotsional barqarorlik	Shaxsning stress va bosim sharoitida affektiv holatini nazorat qila olish qobiliyati	Inqirozli vaziyatlarda xotirjamlikni saqlash, keskin qarorlarni muvozanat bilan qabul qilish	Rahbarning ishonchliligi va qat'iyatli imiji shakllanadi
2	Empatiya va faol tinglash	Boshqalarning hissiy holatini anglash va adekvat javob qaytarish kompetensiyasi	Xodimlarning fikrini diqqat bilan tinglash, individual yondashuvni qo'llash	Jamoda ishonch va hurmat muhiti kuchayadi
3	Konfliktologik kompetensiya	Nizolarni konstruktiv va mediativ usulda boshqarish qobiliyati	Tomonlar manfaatini muvofiqlashtirish, murosaga erishish	Ijtimoiy-psixologik barqarorlik ta'minlanadi
4	Ijtimoiy-psixologik muhit yaratish	Jamoda sog'lom kommunikativ va emotsional muhitni shakllantirish mahorati	Ochiq muloqot, hamkorlik va o'zaro qo'llab-quvvatlashni rag'batlantirish	Pozitiv korporativ imidj shakllanadi
5	Emotsional intellekt	O'z va boshqalarning emotsiyalarini anglash,	Motivatsiyani oshirish, individual ehtiyojlarni hisobga olish	Samaradorlik va liderlik nufuzi ortadi

		boshqarish va yo‘naltirish qobiliyati		
6	O‘zini boshqarish (self- regulyatsiya)	Shaxsning ichki nazorat mexanizmlari va refleksiv qobiliyati	Hissiyotlarni nazorat qilish, o‘z ustida ishlash	Yetuk va mas’uliyatli rahbar obrazi yuzaga keladi
7	Nutq va tashqi ko‘rinish madaniyati	Verbal va neverbal kommunikatsiya uyg‘unligi	Aniq, ravon nutq; professional kiyinish; muvozanatli xatti- harakat	Psixologik ta’sir kuchi va obro‘ oshadi

Direktor imidjining psixologik jihatlarini shaxsning individual-psixologik xususiyatlari hamda ijtimoiy-psixologik kompetensiyalarining uyg‘unligi asosida shakllanadi. Zamonaviy boshqaruv psixologiyasida rahbarning emotsional intellekti, empatik qobiliyati va konfliktologik savodxonligi samarali liderlikning muhim determinantlari sifatida qaraladi.

Psixologik jihatdan yetuk direktor affektiv barqarorlikka ega bo‘lib, stressli vaziyatlarda adekvat va oqilona qaror qabul qila oladi. Bu esa jamoada xavfsizlik va ishonch hissini shakllantiradi. Empatiya va faol tinglash ko‘nikmalari xodimlarning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi hamda ijtimoiy identifikatsiyani mustahkamlaydi.

Shuningdek, rahbarning nutq madaniyati, o‘zini tutishi va tashqi ko‘rinishi uning psixologik ta’sir mexanizmlarini kuchaytiradi. Ichki (shaxsiy fazilatlar) va tashqi (kommunikativ xulq-atvor) omillarning uyg‘unligi direktor imidjining yaxlit va barqaror modelini ta’minlaydi.

Natijada, psixologik kompetensiyalarga ega bo'lgan direktor nafaqat boshqaruv samaradorligini oshiradi, balki tashkilotning ijtimoiy nufuzini ham mustahkamlaydi.

Zamonaviy direktor imidjini shakllantirish yo'llari

Direktor imidjini shakllantirish jarayoni boshqaruv psixologiyasi va tashkilot nazariyasi nuqtayi nazaridan ko'p omilli, tizimli hamda uzluksiz rivojlanib boruvchi jarayon sifatida talqin etiladi. Ushbu jarayon rahbarning kasbiy kompetensiyalari, shaxsiy qadriyatlari, kommunikativ strategiyalari va refleksiv qobiliyatlarining integratsiyasi asosida shakllanadi.

- **kasbiy rivojlanish** direktor imidjining kognitiv asosini tashkil etadi. Zamonaviy boshqaruv sharoitida rahbarning malaka oshirish kurslari, treninglar va ilmiy-amaliy seminarlar orqali bilimlarini muntazam yangilab borishi uning professional kompetentligini mustahkamlaydi. Kasbiy salohiyatning oshishi rahbarning qaror qabul qilish sifati, strategik fikrlash darajasi va innovatsion yondashuvlarini belgilaydi. Bu esa uning ekspertlik imidjini shakllantiradi.

- **shaxsiy brending** rahbarning individual boshqaruv uslubi, qadriyatlar tizimi va liderlik pozitsiyasini aniqlash hamda uni izchil namoyon etish jarayonidir. Ilmiy adabiyotlarda bu hodisa rahbarning identifikatsion modeli sifatida talqin qilinadi. Shaxsiy brend rahbarning tashqi obrazini emas, balki uning konseptual pozitsiyasi va boshqaruv falsafasini aks ettiradi. Bu esa jamoada barqaror ishonch va ijobiy ijtimoiy qabulni ta'minlaydi.

- **kommunikativ madaniyatni rivojlantirish** direktor imidjining ijtimoiy-psixologik asosini tashkil etadi. Ochiq, shaffof va konstruktiv muloqot rahbar va jamoa o'rtasida samarali axborot almashinuvini ta'minlaydi. Verbal va noverbal kommunikatsiya uyg'unligi rahbarning psixologik ta'sir kuchini oshiradi hamda tashkilot ichida sog'lom ijtimoiy muhit shakllanishiga xizmat qiladi.

- **refleksiya va o‘z-o‘zini tahlil qilish** rahbarning shaxsiy va kasbiy rivojlanish mexanizmi hisoblanadi. Refleksiv yondashuv orqali direktor o‘z faoliyatini muntazam baholab, kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi hamda ularni takomillashtirish strategiyasini ishlab chiqadi. Bu jarayon o‘zini boshqarish kompetensiyasini rivojlantirib, yetuk va mas’uliyatli lider obrazini mustahkamlaydi.

- **ijobiy psixologik muhit yaratish** direktor imidjining barqarorligini ta’minlovchi muhim omildir. Hamkorlik, o‘zaro hurmat va adolat tamoyillariga asoslangan boshqaruv modeli jamoada ijtimoiy ishonch va motivatsiyani kuchaytiradi. Natijada rahbar nafaqat ma’muriy boshqaruvchi, balki ijtimoiy-psixologik lider sifatida namoyon bo‘ladi.

Xulosa

Maktabgacha ta’lim tashkiloti direktorining zamonaviy imidji ko‘p omilli va integrativ hodisa bo‘lib, u pedagogik hamda psixologik determinantlar uyg‘unligi asosida shakllanadi. Mazkur imidj rahbarning kasbiy kompetentligiga, strategik fikrlash darajasiga, liderlik salohiyatiga, emotsional intellektiga va rivojlangan kommunikativ madaniyatiga tayanadi. Ushbu komponentlar o‘zaro tizimli aloqadorlikda namoyon bo‘lib, rahbar shaxsining professional identifikatsiyasini va ijtimoiy qabul qilinish darajasini belgilaydi. Direktorning ijobiy imidji ta’lim jarayonining sifat ko‘rsatkichlariga bevosita ta’sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omil sifatida namoyon bo‘ladi. Xususan, rahbarning kompetent va barqaror boshqaruv uslubi pedagogik jamoa faoliyatining samaradorligini oshiradi, ichki motivatsiyani kuchaytiradi hamda tashkilotda sog‘lom psixologik muhitni shakllantiradi. Shu bilan birga, direktor imidjining ijobiyligi ota-onalar va jamiyat tomonidan ta’lim muassasasiga nisbatan ishonchning ortishiga, ijtimoiy hamkorlikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Ilmiy nuqtayi nazardan, direktor imidjini shakllantirish jarayoni tasodifiy yoki epizodik emas, balki konseptual asoslangan, tizimli va strategik boshqaruv faoliyatining tarkibiy qismi hisoblanadi. U muntazam kasbiy

rivojlanish, reflektiv tahlil, innovatsion yondashuv va ijtimoiy-psixologik kompetensiyalarni takomillashtirish orqali izchil ravishda rivojlantirib boriladi.

Demak, maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorining ijobiy imidji nafaqat individual professional muvaffaqiyat ko'rsatkichi, balki butun ta'lim tizimining barqaror va sifatli rivojlanishini ta'minlovchi strategik resurs sifatida e'tirof etilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yukl, G. *Leadership in Organizations*. New York: Pearson, 2013. – 624 s.
2. Hoy, W. K., & Miskel, C. G. *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. New York: McGraw-Hill, 2013. – 608 s.
3. Sergiovanni, T. J. *The Principalship: A Reflective Practice Perspective*. Boston: Pearson, 2015. – 384 s.
4. Goleman, D. *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books, 1995. – 352 s.
5. Goleman, D. *Leadership: The Power of Emotional Intelligence*. More Than Sound, 2011. – 288 s.
6. Robbins, S. P., & Judge, T. A. *Organizational Behavior*. Pearson Education, 2017. – 720 s.
7. Андреева, Г. М. *Социальная психология*. Москва: Аспект Пресс, 2018. – 448 с.
8. Леонтьев, А. Н. *Деятельность. Сознание. Личность*. Москва: Смысл, 2005. – 400 с.
9. Козлова, С. А., Куликова, Т. А. *Дошкольная педагогика*. Москва: Академия, 2016. – 320 с.
10. Jalolov, J. *Pedagogik mahorat*. Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 184 s.
11. Xoliqov, A. *Pedagogik boshqaruv asoslari*. Toshkent: Fan, 2016. – 208 s.

12. Shepel, V. M. *Имиджелогия*. Москва: Народное образование, 2002. – 240 с.
13. Peters, T. *The Brand You 50*. New York: Knopf, 1999. – 192 s.
14. Bush, T. *Educational Leadership and Management: Theory, Policy, and Practice*. London: Sage Publications, 2020. – 400 s.
15. Belaya, K. Y. *Upravlenie doshkolnoy obrazovatel'noy organizatsiey*. Москва: Просвещение, 2019. – 256 с.